

Emlékezzünk . . .

Írta: *Glücklich Vilma*

A kezdésnek, az indulásnak soha vissza nem térő fiatalos lelkesedését, a kezdet nehézségeinek újból meg újból felmerülő gondjait, a félreértett vagy félremagyarázott becsületes akarásnak fájdalmait és tettekkel igazolásának gyönyörűségét: mind-mind eszünkbe juttatja fájó örömmel, szívet melegítő fájdalommal két közeledő decemberi évforduló

Hogyan nyilallott belénk, a karácsonyi bazár vidám zajában, az első szomorú hír: Márkus Dezső súlyos beteg! Hogyan hozta elém a véletlen – midőn biztosabb értesülésért a szanatórium felé siettem – Dirner Gusztávot. Hogy kaptam az ő révén igazán hiteles tudósítást arról a szörnyű valóságról, hogy alig van remény. Hogy jöttünk össze rövid három nap után mélyen lesújtva temetési elő-

készületre és vittük sokadmagunkkal a meleg hála és elismerés virágait oda, ahol meg kellett válnunk Márkus Dezső hült tetemétől. Csak attól, ami benne anyag volt, mert szellemi hagyatékát híven őrizzük. Nincs nagyobb jelentőségű kérdés, amelynek tárgyalásakor fel ne merülne a gondolat: mit szólt volna ehhez Márkus Dezső? Nincs tere mozgalmunk küzdelmeinek, amelyen mély nyomot ne hagyott volna az ő odaadó, lankadatlan, eredményes munkája.

Nagy erőpróba volt, hogy a Polgári Törvénykönyv bírálatát nála nélkül – bár sokszor idézve őt és velünk dolgozó jogászmunkatársaink állandó, buzgó segítségével – alaposan el tudtuk végezni.

Márkus Dezső temetésén nélkülöznünk kellett egy jóbarátot, akinek közelsége megnyugtató hatást gyakorolt volna mindannyiunkra: Dirner Gusztáv, akit mélyen lesújtott ez a haláleset, ugyanezen a napon betegedett meg. Aggódó felesége az ő határozott kívánságára kijött helyette, de visszatérve, válságos állapotban találta őt: tüdőgyulladás támadta meg, amely mindjárt életveszélyes tünetekkel lépett föl; le sem csillapodhattunk az első, nagy csapás izgalmai után, máris reszkető aggodalommal jártunk tudakozódni Dirner Gusztáv lakására, ahol változó, de sohasem biztató hírek fokozták félelmünket. Hiába reméltük, hogy a sors kegyetlensége ennyire nem sújthat bennünket: rövid egy hét után arra ébredtünk, hogy legkedvesebb munkatár-

saink, legigazabb barátaink közül még egyet elvesztettünk. Dirner Gusztáv dőlt ki sorainkból, aki a Férfiliga alapításával, a nők választójogáért folytatott hősies, semmitől vissza nem riadó, bátor küzdelmével ideálisan egészítette ki azt a működést, amelyet Márkus Dezső folytatott ügyünk érdekében és amelynek határokra szabott Márkus bírói hivatása. Dirner Gusztáv, akit a nő anyai szenvedéseinek ismerete hozott küzdő sorainkba, akinek gondos vezetése alatt kezdhettük meg anyavédelmi működésünket!

Ha valaha kétségbeesnénk a magyar feminizmus sorsán; ha bárki közülünk csüggedésre lenne hajlandó: bátorítson bennünket az a tény, hogy két ekkora csapást egyidejűleg, a leglázásabb kongresszusi előkészületek idején, a legsúlyosabb felelősség terhe alatt képes volt mozgalmunk elviselni! Köszönet érte eszméink erején kívül mindazoknak, akik éppen ezekben a nehéz napokban adták ügyünkkel és annak harcosaival szemben a megértés, a szolidaritás kétségbevonhatatlan jeleit.

Elköltözött barátaink emlékét fenn fogják tartani örökbecsű szellemi hagyatékukon kívül azok az ösztöndíjak is, amelyeket a Feministák Egyesülete és a Férfiliga alapítottak emlékezetükre; reánk nézve, akik szerencsések lehettünk velük együtt dolgozni, emlék minden szavuk, amelyre emlékezünk, minden sor írásuk, amely reánk maradt.

Ha méltóképpen akarjuk Márkus Dezső és Dirner Gusztáv emlékét fentartani: gondoskodnunk kell arról, hogy mozgalmunk, amelynek megindításában és fejlesztésében oly nagy részük volt, azon az utón haladjon tovább, amely a kezdeményezők előtt lebegő cél felé vezet.

A szolidaritás eszméje indított bennünket arra, hogy *minden nő* érdekeit felkaroló, *minden nő* sérelmeit felpanaszoló szervezetet alakítsunk; hogy teljesen háttérbe szorítsuk az egyéni érdekeket és egyéni sérelmeket, de törhetetlenül küzdjünk a *közösség* bajai ellen. Meghatva gondolunk vissza arra a nemes versenyre, amelyet eleinte kevéstagú csapatunk ügyünk érdekében és az önmehtagadás terén kifejtett.

Ma nagy, hatalmas tábor tart velünk, amelynek bajtársi összetartása örömmel és

büszkeséggel tölt el bennünket. Nincs társadalmi osztály, amelynek képviselői hiányoznának a velünk küzdők seregéből. Akik még együtt vagyunk a szerény kezdet, tanúi és résztvevői közül, elenyésző kis részét képezzük e tevékeny, nagy tömegnek. *Ez legnagyobb örömünk: hogy a mozgalom dimenziói mellett ma eltörpül minden személyi kiválóság vagy hiba, hatástalanná lesz minden rosszakaró vagy indolencia.*

Nagy lépésekkel haladunk a magyar asszonyok *összességének* szervezése felé. És e munkánkban újesztendőktől kezdve tökéletesebb segítő szerszám lesz hivatalos lapunk, amely az elterjedés kellékeivel gazdagabban felszerelve, újjászületik.

„*A Nő*” címen kéthetenként megjelenő, népszerű irányban is fejlesztendő, *képekkel* élénkített, olcsó lapot indítunk u. i., amelyet kolportázs útján is terjeszteni fogunk. Ennek segítségével óhajtjuk elérni mindazokat, akik az ország bármely részében *a nő* érdekeivel foglalkoznak vagy azok iránt érdeklődnek. így óhajtjuk mindig szélesebb körben terjeszteni eszméinket, gyarapítani munkánk résztvevőinek számát és előbbrevinni a magyar nő egyenjogúsítása ügyét.

Így és csak így mutatkozhatunk Márkus és Dirner méltó munkatársainak; így bizonyíthatjuk be azt, hogy kellőképpen méltatjuk azt a megbecsülhetetlen értéket, amelyet mozgalmunkra az ő közreműködésük és azt a mérhetetlen kárt, amelyet elvesztésük okozott.